

Ireneusz T. DZIUBEK

Akademia Kaliska

im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego¹

Wydział Nauk Społecznych

ktsmk@interia.pl

<https://orcid.org/0000-0003-4232-8218>

Bogumiła PAWLACZYK

Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego²

Wydział Nauk Społecznych

bp10@onet.eu

<https://orcid.org/0000-0001-5546-8119>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2021.02.01>

UZASADNIONA POTRZEBA CZY HISTERYCZNY STRACH PRZED TERRORYZMEM NA PRZYKŁADZIE UNIJNYCH ROZWIĄZAŃ UTRUDNIAJĄCYCH DOSTĘP DO BRONI PALNEJ

ABSTRAKT: Paryskie wydarzenia odnotowane w listopadzie 2015 roku ponownie uzmysłowiły, że terenem oddziaływania współczesnego terroryzmu może być również Europa. Poszczególne państwa oraz organizacje międzynarodowe poszukują rozwiązań wpływających na poprawę bezpieczeństwa, a tym samym na zredukowanie ryzyka pojawienia się kolejnych zamachów. Jednym ze sposobów ograniczenia potencjalnego ryzyka wystąpienia aktów terroru ma być wprowadzenie przez Unię Europejską (UE) restrykcyjnych przepisów dotyczących dostępu do broni palnej oraz obrotu bronią palną. W artykule dokonano identyfikacji współczesnego terroryzmu jako jednego z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Zaprezentowano w nim i poddano analizie rozwiązania formalno-prawne oraz instytucjonalne stosowane w walce ze zjawiskiem jakim jest terroryzm. W pierwszej kolejności poddano analizie rozwiązania stosowane przez państwa – członków Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), a następnie regulacje przyjęte przez UE. Szczegółowo scharakteryzowano przepisy regulujące dostęp obywateli Unii Europejskiej do broni palnej oraz zasady dotyczące obrotu bronią palną na obszarze unijnym oraz wpływ tych rozwiązań na obniżenie ryzyka wystąpienia zamachów terrorystycznych.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo, broń palna, prawo, Unia Europejska

JUSTIFIED NEED OR HYSTERICAL FEAR OF TERRORISM ON THE EXAMPLE OF THE EU'S ARRANGEMENTS THAT HINDER ACCESS TO FIREARMS

ABSTRACT: The Paris events recorded in November 2015 once again made people realize that Europe may also be the area of influence of contemporary terrorism. Individual countries and

¹ The President Stanislaw Wojciechowski Calisia University; Poland.

² The President Stanislaw Wojciechowski Calisia University; Poland.

international organizations look for solutions that will improve security and thus reduce the risk of other attacks. One of the ways to reduce the potential risk of acts of terror is the imposition of restrictive regulations by the European Union regarding access to firearms and the sale of firearms. The article identifies contemporary terrorism as one of the most serious threats to international security. It presents and analyses formal, legal, and institutional solutions used in the fight against the phenomenon of terrorism. First, the analysis focuses on the solutions applied by countries belonging to the United Nations Organization (UNO), and then the regulations adopted by the European Union. The rules governing the access to firearms by EU citizens, as well as the rules regarding the trade in firearms in the territory of the EU and the impact of these solutions on reducing the risk of terrorist attack, were analysed in detail.

KEYWORDS: safety, firearm, law, European Union

WPROWADZENIE

Zjawisko terroryzmu towarzyszy ludziom od wieków, stanowiąc olbrzymie zagrożenie dla ludzkiego życia i mienia. Termin *terroryzm* wywodzi się od łacińskiego słowa *terror*, które oznacza strach, przerażenie, trwogę oraz różne aspekty gwałtu i przemocy powodujące uczucie strachu³. Pojęcie terroryzmu próbowało zdefiniować wielu badaczy zajmujących się tym zagadnieniem⁴, a także w regulacjach prawnych⁵. W ujęciu kryminologicznym najbardziej trafnie pojęcie to określił Marian Fleming. Według niego „terroryzm to umyślne działanie stanowiące naruszenie prawa karnego i zmierzające w drodze aktów przemocy lub zagrożenia tymi aktami do zastraszenia organów władzy państwowej lub znacznych odłamów społeczeństwa oraz wymuszenia określonego postępowania”⁶.

Współczesny terroryzm stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Użycie przemocy czy groźba jej użycia to metody, które służą do zastraszania przedstawicieli rządów poszczególnych państw oraz zamieszkującej je ludności. Celem terrorystów jest zachwianie poczucia bezpieczeństwa w wymiarze międzynarodowym⁷.

³ B. Dunaj (red.), *Słownik współczesnego języka polskiego*, tom 2, Warszawa 2001, s. 425.

⁴ Przyjmuje się, że obecnie używanych jest około dwustu różnych określeń zjawiska, jakim jest terroryzm – za T. Aleksandrowicz, *Terroryzm międzynarodowy*, Warszawa 2008, s. 20. Pojęcie to definiowali między innymi polscy badacze: B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*, Toruń 2002, s. 35; R. Borkowski, *Terroryzm ponowoczesny. Studium z antropologii polityki*, Toruń 2006, s. 45–46; B. Hoffman, *Oblicza terroryzmu*, Warszawa 2001, s. 12; K. Jałoszyński, *Jednostka kontrterrorystyczna – element działań bojowych w systemie bezpieczeństwa antyterrorystycznego*, Szczytno 2017, s. 13–16; K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu lotniczego. Aspekty prawnomiędzynarodowe*, Warszawa 2003, s. 9–10; K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Warszawa 2010, s. 17–27; S. Wojciechowski, *Terroryzm na początku XXI wieku. Pojęcie, istota i przyczyny zjawiska*, Bydgoszcz-Poznań 2011, rozdziały I–III.

⁵ Jedną z pierwszych definicji prawa międzynarodowego – określającą terroryzm jako „Wszystkie działania przestępcze skierowane przeciwko państwom, których celem jest wytworzenie stanu terroru w umysłach ludzi, grup społecznych lub społeczeństwa” – została zaproponowana w 1937 roku przez Ligę Narodów w projekcie konwencji dotyczącej zapobiegania terroryzmowi, która jednak nigdy nie weszła w życie <https://unic.un.org/pl/terroryzm/definicje.php>, (20.07.2021).

⁶ M. Fleming, *Terroryzm polityczny w międzynarodowym prawodawstwie*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1996, nr 1, s. 3.

⁷ K. Liedel, P. Piasecka, *Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych. Elementy edukacji antyterrorystycznej*, Warszawa 2007, s. 8.

Pełniając akty terroru sprawcy posługują się najczęściej bronią konwencjonalną, a w szczególności automatyczną bronią ręczną i ładunkami wybuchowymi. Terrorysty do swoich działań wykorzystują także nowe rozwiązania techniczne (plastyczne materiały wybuchowe, zdalnie odpalane detonatory), umożliwiające im precyzyjne działanie. Podkreślić należy, że nowoczesne technologie wojskowe oraz sieci komputerowe dają praktycznie nieograniczone możliwości dokonania precyzyjnych ataków⁸.

Skutki działań terrorystycznych, w tym utrata życia i zdrowia, często przez niewinne i przypadkowe ofiary, potęgują strach odczuwany przez społeczeństwo. Terroryzm postrzegany jest bowiem przez pryzmat nieprzewidywalności, zarówno samych ataków, środków, jakimi posłużą się sprawcy, jak również reakcji ofiar. Potęgowanie strachu, groźba kolejnego ataku ułatwia organizacjom terrorystycznym osiągnięcie zakładanych celów – wykazania bezradności i bezsilności podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w konfrontacji ze skutecznością prezentowaną przez organizacje terrorystyczne. Dlatego też priorytetem w działaniach podejmowanych przez gremia międzynarodowe powinno być poszukiwanie efektywnych sposobów przeciwdziałania temu zjawisku⁹.

Celem artykułu jest zaprezentowanie wyników badań dotyczących identyfikacji działań Unii Europejskiej w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym poprzez wprowadzenie rozwiązań formalnoprawnych i instytucjonalnych ograniczających obrót bronią palną i dostęp do niej, a tym samym udzielenie odpowiedzi na pytanie: Czy rozwiązania formalnoprawne i instytucjonalne ograniczające obrót bronią palną i dostęp do niej wdrożone w Unii Europejskiej w znaczący sposób wpływają na obniżenie ryzyka wystąpienia zamachów terrorystycznych?

W toku prowadzonego procesu badawczego, przyjęto następującą hipotezę: Komisja Europejska pracując nad nowymi rozwiązaniami dotyczącymi obrotu bronią palną i dostępu do niej¹⁰, przyjęła błędne założenie, że istnieje związek pomiędzy legalnym posiadaniem przez obywateli Unii Europejskiej określonych rodzajów i typów broni palnej a ryzykiem dokonania zamachów terrorystycznych.

W prowadzonym procesie badawczym posłużono się analizą krytyczną materiałów źródłowych oraz wykorzystano studium przypadków.

MIĘDZYNARODOWE UNORMOWANIA PRAWNE W WALCE Z TERRORYZMEM

Terroryzm – ze względu na swoją istotę – stanowi poważne zagrożenie dla stosunków międzynarodowych. Dla jego zwalczania konieczne jest podjęcie wspólnego wysiłku w wymiarze międzynarodowym. Działania indywidualne podejmowane w tym zakresie są niewystarczające.

⁸ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Warszawa 2010, s. 29.

⁹ K. Liedel, P. Piasecka, *op. cit.*, s. 8-9.

¹⁰ Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0750&from=SK>, (20.07.2021).

Pierwsze uregulowania prawne dotyczące zwalczania terroryzmu pojawiły się na początku XX wieku (*Regulamin praw i zwyczajów wojny lądowej* – załącznik do IV Konwencji Haskiej z 18 października 1907 roku)¹¹.

Wraz z pojawieniem się kolejnych zagrożeń objawiły się też nowe wyzwania dla państw i organizacji międzynarodowych, które zostały zmuszone do poszukiwania skutecznych rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo. Podstawę do podejmowania działań w tym zakresie stanowi dorobek prawny Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Początkowo działania te miały charakter rozproszony. Kwestie związane ze zwalczaniem terroryzmu można zatem znaleźć w szeregu uregulowań prawnych, przyjętych na forum ONZ¹².

Działania podjęte po 11 września 2001 roku doprowadziły do przyjęcia 8 września 2006 roku przez wszystkie państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych *Globalnej Strategii Zwalczania Terroryzmu*. Uzgodniono wspólne stanowisko w sprawie zwalczania terroryzmu na szczeblu krajowym, regionalnym i międzynarodowym. Podstawą strategii jest jednoznaczne, bezwarunkowe i silne potępienie terroryzmu we wszelkich jego formach, „stosowanego przez kogokolwiek, gdziekolwiek i z jakichkolwiek powodów”. Strategia ustanawia konkretne środki, które mają być podejmowane w celu eliminowania przyczyn rozprzestrzeniania się terroryzmu oraz dla wzmacniania indywidualnej i wspólnej zdolności państw i Narodów Zjednoczonych w zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu, chroniąc jednocześnie prawa człowieka i strzegąc rządów prawa. *Globalna Strategia Zwalczania Terroryzmu* zakłada:

- „poprawę spójności i skuteczności dostarczania pomocy technicznej w zwalczaniu terroryzmu aby wszystkie państwa mogły efektywnie odgrywać w niej swoją rolę;
- organizowanie systemów pomocy dla ofiar terroryzmu i ich rodzin;
- przeciwdziałanie zagrożeniu bioterroryzmem poprzez stworzenie jednolitej bazy danych zawierającej informacje o przypadkach użycia środków biologicznych;
- konieczność współpracy najważniejszych instytucji, działających w międzynarodowej przestrzeni;

¹¹ D.J. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Toruń 2011, s. 158.

¹² Odniesienia do zwalczania terroryzmu znajdują się między innymi w ratyfikowanych przez Polskę: Konwencji o przestępstwach i innych bezprawnych aktach dokonanych na pokładzie samolotu sporządzonej w Tokio w dniu 14 września 1963 r. (Dz. U. 1975 Nr 15 poz. 147), Konwencji o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi sporządzona w Hadze 16 grudnia 1970 r. (Dz. U. 1975 Nr 25 poz. 181), Konwencji o zwalczaniu bezprawnych czynów przeciw bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego w Montrealu 23 września 1971 r. (Dz. U. 1976 Nr 8 poz.37), Konwencji o zapobieganiu i karaniu za przestępstwa wobec osób korzystających z ochrony międzynarodowej, w tym przeciwko dyplomatom, sporządzona w Nowym Jorku dnia 14 grudnia 1973 r. (Dz. U. 1983 Nr 73, poz. 168), Konwencji o zakazie brania zakładników sporządzona w Nowym Jorku 8 grudnia 1979 r. (Dz. U. 2000 Nr 106, poz. 1123), Konwencji w sprawie znakowania plastycznych materiałów wybuchowych w celu ich wykrywania, podpisana w Montrealu dnia 1 marca 1991 r. (Dz. U. 2007 Nr 137 poz. 948), Międzynarodowej Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 grudnia 1997 r. (Dz. U. 2007 Nr 66 poz. 438), Międzynarodowej Konwencji o Zwalczaniu Finansowania Terroryzmu przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 9 grudnia 1999 r. (Dz. U. 2004 Nr 263 poz. 2620), Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r. (Dz. U. 2005 Nr 18 poz. 158), Międzynarodowej Konwencji w sprawie zwalczania aktów terroryzmu jądrowego, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 13 kwietnia 2005 r. (Dz. U. 2010 Nr 112 poz. 740).

- uniemożliwienie wykorzystania postępu w biotechnologii przez terrorystów czy kryminalne grupy przestępcze;
- angażowanie społeczeństwa – organizacji lokalnych, regionalnych i subregionalnych – do zwalczania terroryzmu;
- rozwijanie partnerstwa z sektorem prywatnym, by zapobiegać aktom terrorystycznym;
- opracowywanie innowacyjnych środków i metod przeciwdziałania rosnącemu zagrożeniu wykorzystania Internetu przez terrorystów;
- modernizację systemów kontroli granicznej i celnej oraz poprawę bezpieczeństwa dokumentów podróży, w celu zapobieżenia przemieszczaniu się terrorystów i przenoszeniu nielegalnych materiałów;
- wzmacnianie współpracy w dziedzinie zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu”¹³.

ONZ pełni wiodącą rolę nie tylko w stanowieniu norm prawnych dotyczących walki z terroryzmem, lecz także mobilizuje państwa i organizacje międzynarodowe do zwiększenia zaangażowania w zapobieganie i zwalczanie zjawiska. Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma przyjęcie przez wszystkie państwa członkowskie szesnastu konwencji i protokołów ONZ dotyczących zapobiegania i zwalczania międzynarodowego terroryzmu.

Na mocy rezolucji 1373 (2001) powstał Komitet Antyterrorystyczny (*Counter Terrorism Committee – CTC*), którego głównym zadaniem jest monitoring i udzielanie pomocy technicznej w zakresie jej implementacji. Rezolucja ta zaleca poszczególnym państwom członkowskim wdrażanie międzynarodowych instrumentów prawnych oraz stosowanie środków służących wzmocnieniu zdolności prawnych i instytucjonalnych w zwalczaniu terroryzmu na poziomie krajowym, regionalnym oraz na płaszczyźnie globalnej.

W oparciu o rezolucję 1535 (2004) Rada Bezpieczeństwa powołała Zarząd Wykonawczy Komitetu Antyterrorystycznego (*Counter-Terrorism Committee Executive Directorate – CTED*), który udziela CTC wsparcia technicznego. W celu zapewnienia koordynacji i spójności działań w ramach systemu ONZ dotyczącego walki z terroryzmem, Sekretarz Generalny ONZ powołał (2005) Specjalny Wydział ds. Walki z Terroryzmem (*UN Counter - Terrorism Implementation Task Force – CTITF*)¹⁴.

Również prawo Unii Europejskiej zawiera szereg unormowań dotyczących współdziałania państw członkowskich w zwalczaniu terroryzmu. Początki współpracy państw – późniejszych członków Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu – datowane są na lata 70. XX wieku. W odpowiedzi na działania organizacji terrorystycznych podjęto współpracę resortów spraw wewnętrznych i sprawiedliwości (grupa TREVI)¹⁵.

¹³ *Globalna Strategia Zwalczania Terroryzmu*, <https://unic.un.org.pl/terroryzm/strategia.php>, (20.07.2021).

¹⁴ *Działania podjęte przez ONZ*, https://unic.un.org.pl/terroryzm/dzialania_rb.php, (20.07.2021).

¹⁵ D.J. Mierzejewski, *op. cit.*, s. 165.

W przyjętym w 1992 roku *Traktacie o Unii Europejskiej* po raz pierwszy ujęto problematykę współpracy w zakresie zwalczania zjawiska terroryzmu międzynarodowego¹⁶. Kolejne akty prawne UE, odnoszące się do tego problemu, to deklaracja o finansowaniu terroryzmu z 1993 roku oraz konwencje o zasadach ekstradycji z 1995 i 1996 roku)¹⁷.

W 2001 roku przyjęto Plan Działania w sprawie Zwalczania Terroryzmu (*The Action Plan on Combating Terrorism*). Zamachy terrorystyczne, do których doszło w Madrycie i Londynie, wpłynęły na podjęcie przez UE bardziej zdecydowanych działań w walce z terroryzmem, których efektem było przyjęcie:

- w 2004 roku Deklaracji w sprawie Zwalczania Terroryzmu (*The Declaration on Combating Terrorism*);
- w 2005 roku Strategii UE w dziedzinie Zwalczania Terroryzmu (*The EU Counter-Terrorism Strategy*) oraz Strategii Unii Europejskiej w walce z Radykalizacją Postaw i Rekrutacją Terrorystów (*The European Union Strategy for Combating Radicalisation and Recruitment to Terrorism*);
- w 2010 roku Strategii Bezpieczeństwa Wewnętrznego Unii Europejskiej, dążąc do europejskiego modelu bezpieczeństwa (*The European Union Internal Security Strategy – Towards a European Security Model*), oraz Strategii Bezpieczeństwa Wewnętrznego UE w działaniu – pięć kroków w kierunku bezpieczniejszej Europy (*The EU Internal Security Strategy in Action – Five steps towards a more secure Europe*)¹⁸.

W Sekretariacie Generalnym Rady UE działa Centrum Sytuacyjne, odpowiedzialne za wymianę i analizę informacji wywiadowczych dotyczących zagadnień bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, w tym terroryzmu oraz Koordynator ds. Przeciwdziałania Terroryzmowi. Problematyką przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu zajmują się również Rada Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Stały Komitet Współpracy Operacyjnej w zakresie Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Obok regulacji prawnych podejmowane są również działania przez profesjonalne służby, których zadaniem jest przede wszystkim rozpoznawanie zagrożeń i zapobieganie ich wystąpieniu, a w przypadku, gdy dojdzie do ataku terrorystycznego, podjęcie działań minimalizujących ich skutki. Jedną z form prewencyjnego oddziaływania, mającego ograniczyć ryzyko wystąpienia aktów terrorku, są zaostrzone kontrole pasażerów i bagażu we wszystkich rodzajach środków transportu.

TERRORYZM A DOSTĘP DO BRONI PALNEJ

Karabinki, których użyto podczas zamachów w listopadzie 2015 roku w Paryżu, pochodzą z wyprodukowanej w byłej Jugosławii w latach 1987 i 1988 partii karabinków automatycznych

¹⁶ *Ibidem*, s. 166.

¹⁷ *Ibidem*, s. 167.

¹⁸ M. Łuczowska, *Działania Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2016, vol. 10, nr 2, s. 125–127.

M70 (ulepszonej wersji radzieckiego AK-47)¹⁹. Według relacji świadków taką bronią posługiwali się również terroryści, którzy dokonali ataku na redakcję paryskiego magazynu „Charlie Hebdo”.

W atakach terrorystycznych w Paryżu śmierć poniosło 128 osób. Te tragiczne wydarzenia stały się pretekstem do ogłoszenia przez Komisję Europejską nowelizacji dyrektywy Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni. W uzasadnieniu do wniosku stwierdzono, iż nadrzędny cel wprowadzanych zmian to zapewnienie bezpieczeństwa obywateli i przedsiębiorstw prowadzących obrót bronią. Podkreślono również, że „wykorzystanie broni palnej przez organizacje prowadzące poważną i zorganizowaną działalność przestępczą i terrorystyczną może przynieść ogromne szkody społeczeństwu”²⁰.

Zgodnie z wcześniej obowiązującym stanem prawnym, posiadanie i obrót bronią palną do użytku cywilnego podlegały kompleksowym uregulowaniom zawartym w dyrektywie 91/477/EWG²¹, zmienionej dyrektywą 2008/51/WE²², przy czym prawo UE pozostawiało państwom członkowskim swobodę w zakresie możliwości zastosowania podczas implementacji tej dyrektywy bardziej rygorystycznych środków prawnych. Dyrektywa określała między innymi kategorie broni, jakie w oparciu o pozwolenie na broń można posiadać, oraz rodzaje broni, których posiadanie nie jest dozwolone²³, a państwa członkowskie zostały zobowiązane do wprowadzenia w prawie krajowym regulacji zakazujących nabywania i posiadania broni palnej i amunicji sklasyfikowanej w kategorii A²⁴.

Dyrektywa ustalała ogólne ramy prawne dla ustawodawstwa krajowego regulującego dostęp do broni palnej. W Polsce takim aktem prawnym jest ustawa z dnia 21 maja 1999 roku o broni i amunicji²⁵. Zgodnie z jej przepisami broń palną i amunicję do tej broni, można posiadać na podstawie „pozwolenia na broń”, natomiast broń palną pozbawioną cech użytkowych na podstawie „karty rejestracyjnej broni pozbawionej cech użytkowych”²⁶.

Pozwolenie na broń może zostać wydane do ochrony osobistej oraz ochrony osób i mienia, a także w celach „łowickich, sportowych, rekonstrukcji historycznych, kolekcjonerskich, pamiątkowych oraz szkoleniowych”²⁷. Pozwolenie na broń wydawane jest w drodze decyzji

¹⁹ *Nowe fakty ws. broni użytej przez zamachowców w Paryżu*, https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-zamachy-paryz/fakty/news-nowe-fakty-ws-broni-uzytej-przez-zamachowcow-w-paryzu,nId,1929399#crp_state=1, (20.07.2021).

²⁰ Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, Bruksela, dnia 18.11.2015 r. COM(2015) 750 final 2015/0269 (COD), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0750&from=SK>, (20.07.2021).

²¹ Dyrektywa Rady 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni - Dz. Urz. WE L 256 z 13.09.1991.

²² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni - Dz. Urz. UE L 179/5 z 08.07.2008.

²³ Załącznik I do dyrektywy 91/477/EWG określał 4 kategorie broni palnej w kolejności stwarzanego zagrożenia: kategoria A – broń palna niedozwolona; kategoria B – broń palna, w przypadku której wymagane jest pozwolenie; kategoria C – broń palna, w przypadku której wymagane jest oświadczenie; kategoria D – inna broń palna.

²⁴ Aktualnie obowiązek ten realizowany jest w formie załącznika do ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym - Dz. U. 2019 poz. 1214.

²⁵ Dz. U. Nr 53, poz. 549 z późn. zm.

²⁶ Art. 9 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.

²⁷ *Ibidem*, art. 10.

administracyjnej, w której określa się cel, w jakim zostało wydane, oraz rodzaj i liczbę egzemplarzy broni. Nabywca broni jest obowiązany zarejestrować ją w ciągu 5 dni od dnia nabycia. Rejestracji dokonuje się na podstawie dowodu nabycia broni, a w przypadku broni palnej pozbawionej cech użytkowych dodatkowo po przedstawieniu potwierdzenia pozbawienia broni palnej cech użytkowych. Rejestracji broni dokonują organy właściwe do wydawania pozwoleń. Zarejestrowanie broni wymagającej pozwolenia potwierdza się w legitymacji posiadacza broni albo w świadectwie broni. Zarejestrowanie broni palnej pozbawionej cech użytkowych potwierdza się w karcie rejestracyjnej broni, która jest wydawana posiadaczowi broni.

Pozwolenia na broń nie wydaje się „osobom: poniżej 21 roku życia; z zaburzeniami psychicznymi lub o znacznie ograniczonej sprawności psychofizycznej albo wykazującym istotne zaburzenia funkcjonowania psychologicznego, a także uzależnionym od alkoholu lub od substancji psychoaktywnych; nie posiadającym miejsca stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; stanowiącym zagrożenie dla siebie, porządku lub bezpieczeństwa publicznego”²⁸.

Pozwolenie na broń może być cofnięte w każdym czasie, jeżeli organ je wydający stwierdzi, że posiadacz broni nie przestrzega warunków określonych w pozwoleniu na broń lub narusza przepisy ustawy.

We wniosku Komisji Europejskiej z 18 listopada 2015 roku wskazywano, że celem proponowanych rozwiązań jest utrudnienie dostępu do broni palnej, zwiększenie kontroli nad jej obrotem oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy członkami Unii Europejskiej w sprawie kontroli nad obrotem i przewozem broni, a także utrudnienie przywracania do stanu używalności broni pozbawionej cech użytkowych. Osiągnięcie tego celu ma umożliwić:

- „wprowadzenie bezwzględnego zakazu posiadania przez osoby prywatne broni samopowtarzalnej (automatycznej), nawet takiej, której pozbawiono cech użytkowych;
- utrudnienie nabywania broni, części broni oraz amunicji za pośrednictwem Internetu;
- ustalenie jednolitego standardu oznaczania egzemplarzy broni;
- ustalenie jednolitego standardu w sprawie broni alarmowej, w celu ograniczenia ryzyka przerabiania jej w broń bojową;
- zaostrzenie przepisów dotyczących obrotu bronią pozbawioną cech użytkowych;
- zaostrzenie przepisów dotyczących kolekcjonowania broni w celu ograniczenia ryzyka nabywania jej przez przestępców.

Wniosek ten został zrealizowany w 2017 roku²⁹. Maltański minister spraw wewnętrznych i bezpieczeństwa narodowego – Carmelo Abela, komentując nowe rozwiązania stwierdził, że bardziej rygorystyczne niż dotychczas stosowane kontrole dotyczące nabywania i posiadania broni, mają w pierwszej kolejności zapobiegać „(...) wykorzystywaniu legalnych kanałów i rozwiązań regulacyjnych w tym zakresie przez grupy przestępcze i terrorystów. Dyrektywa jest

²⁸ *Ibidem*, art. 15 ust. 1.

²⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/853 z dnia 17 maja 2017 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz. Urz. UE, L 137 z 24.05.2017).

zatem ważnym krokiem naprzód, zwłaszcza dlatego, że uwzględniono w niej zarówno względy bezpieczeństwa, jak i potrzebę ochrony legalnej działalności. Unia i państwa członkowskie muszą jednak nadal dążyć do likwidowania kanałów umożliwiających nielegalne nabywanie broni przez grupy przestępcze i terrorystów”³⁰.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/853 z dnia 17 maja 2017 roku stanowi: „Aby zwiększyć możliwość śledzenia wszelkiej broni palnej i istotnych komponentów, a także ułatwić ich swobodny przepływ, wszelka broń palna i jej istotne komponenty powinny być oznaczone czytelnym, trwałym i niepowtarzalnym oznakowaniem oraz zarejestrowane w systemach rejestracji danych państw członkowskich”³¹. Dane zawarte w rejestrach powinny zawierać wszelkie informacje pozwalające na powiązanie danego egzemplarza broni palnej z jego właścicielem, a także „(...) nazwę wytwórcy lub oznaczenie handlowe, państwo lub miejsce wytworzenia, typ, markę, model, kaliber i numer seryjny broni palnej lub wszelkie niepowtarzalne oznakowanie umieszczone na szkielecie lub komorze zamkowej broni palnej (...)”³², natomiast sposób trwałego i niepowtarzalnego oznakowania powinien być uregulowany wspólnymi unijnymi przepisami³³.

Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/555 z dnia 24 marca 2021 roku postanowiono ujednoczyć przepisy unijne dotyczące kontroli nabywania i posiadania broni. W załączniku nr 1 do dyrektywy dokonano klasyfikacji broni:

- „kategoria A – broń palna niedozwolona;
- kategoria B – broń palna na posiadanie której wymagane jest pozwolenie;
- kategoria C – broń palna i broń, w przypadku której wymagane jest oświadczenie”³⁴.

Jak wcześniej wspomniano, celem bardziej rygorystycznych kontroli w zakresie nabywania i posiadania broni było zapobieżenie procederowi wykorzystywania legalnych kanałów i rozwiązań regulacyjnych dostępu do broni przez grupy przestępcze i terrorystów. Trudno zgodzić się z takimi założeniami. Restrykcje nakładane na legalny, cywilny rynek broni palnej nie wpływają w żaden sposób na ograniczenie dostępu terrorystów do broni. Najlepszym przykładem są wydarzenia we Francji. Pomimo tego, że wojskowa broń automatyczna jest w tym kraju zakazana, zamachowcy się nią posłużyli. Co więcej co roku francuska policja konfiskuje nielegalną broń pochodzącą z przemytu.

³⁰ Komunikat prasowy Rady UE z dnia 25 kwietnia 2017 r.: *UE zaostrza kontrolę nabywania i posiadania broni*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/04/25/control-acquisition-possession-weapons/>, (20.07.2021).

³¹ Punkt 6. Dyrektywy.

³² *Ibidem*, punkt 7.

³³ Dyrektywa wykonawcza Komisji (UE) 2019/68 z dnia 16 stycznia 2019 r. ustanawiająca specyfikacje techniczne dotyczące oznakowania broni palnej i jej istotnych komponentów zgodnie z dyrektywą Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz. Urz. UE L 15 z 17.01.2019) oraz dyrektywa wykonawcza Komisji (UE) 2019/69 z dnia 16 stycznia 2019 r. ustanawiająca specyfikacje techniczne dotyczące broni alarmowej i sygnałowej zgodnie z dyrektywą Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz. Urz. UE L 15 z 17.01.2019).

³⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/555 z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (tekst jednolity) – (Dz. Urz. UE L 115/1 z 06.04.2021).

W przeciwieństwie do legalnych posiadaczy broni palnej, terroryści nie zaopatrują się w nią legalną drogą (pozwolenie i zakup w sklepie). Wprowadzone zmiany oparto na błędnym założeniu, że istnieje związek pomiędzy legalnym posiadaniem przez obywateli Unii Europejskiej określonych rodzajów i typów broni palnej a ryzykiem dokonania zamachów terrorystycznych. Skupienie się na zawężeniu dostępności do broni w legalnym obrocie na rynku cywilnym, w tym poprzez zmianę kategorii (przeniesienie niektórych rodzajów broni z kategorii B do kategorii A), może doprowadzić do wyeliminowania z obrotu podstawowych, powszechnie dziś funkcjonujących jednostek broni. Restrykcyjny charakter wprowadzonych zmian w sposób oczywisty wpłynie na ilość podmiotów prowadzących profesjonalną sprzedaż.

Sytuacja ta, a także zmiany w prawodawstwie polskim (wymuszone koniecznością implementacji prawa unijnego) przyczynią się do ograniczenia funkcjonowania między innymi organizacji strzelectwa sportowego, szkolenia członków organizacji proobronnych czy edukacji dla bezpieczeństwa.

PODSUMOWANIE

Komisja Europejska poszukując nowych rozwiązań walki z terroryzmem zamiast skupić się na instrumentach poprawiających skuteczność służb i instytucji zwalczających nielegalny obrót bronią palną uznała, że środkiem ograniczającym ryzyko wystąpienia aktów terroru z jej użyciem będą restrykcyjne regulacje dotyczące legalnego posiadania i obrotu bronią palną w Unii Europejskiej. Przy czym swoje stanowisko oparła o błędne założenie, że legalni posiadacze broni palnej oraz przedsiębiorcy nią handlujący stanowią potencjalne źródło zaopatrzenia dla grup terrorystycznych, a tym samym pośrednio wpływają na wzrost zagrożenia terrorystycznego.

Wprowadzone zmiany w dyrektywie 91/477/EWG w niewielkim stopniu wpłynęły na poprawę bezpieczeństwa państw członkowskich UE. Ograniczają natomiast prawa obywateli wspólnoty w dostępie do posiadania broni palnej, przez co wpływają również niekorzystnie na funkcjonowanie legalnego rynku obrotu bronią.

Postanowienia dyrektywy naruszają dobra obywateli UE, a z polskiej perspektywy są wręcz szkodliwe i stoją w sprzeczności z założeniami polskiej polityki obronnej.

Jedyną – jak do tej pory – działaniem Komisji Europejskiej, to propozycja przyjęcia rozporządzenia wykonawczego do dyrektywy 91/477/EWG dotyczącego wymiany informacji między państwami członkowskimi o osobach, którym w krajach członkowskich odmówiono udzielenia zezwoleń na nabycie broni palnej, co ma uniemożliwić takim osobom ubieganie się o nabycie broni palnej w innym państwie członkowskim³⁵.

³⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 9 grudnia 2020 roku dotyczący Planu dla UE w dziedzinie zwalczania terroryzmu: przewidywanie, zapobieganie, ochrona i reagowanie, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0795&from=EN>; (20.07.2021).

Swoje działania Komisja Europejska powinna skupić na wprowadzeniu systemowych rozwiązań pozwalających na bardziej skuteczną walkę z nielegalnym obrotem bronią, w tym poprzez:

- zacieśnienie współpracy państw członkowskich w zakresie wymiany informacji;
- podjęcie działań zmierzających do uszczelnienia granic zewnętrznych Unii Europejskiej, w tym z wykorzystaniem systemów informatycznych.

BIBLIOGRAFIA

- Aleksandrowicz Tomasz. 2008. *Terroryzm międzynarodowy*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i profesjonalne.
- Bolechów Bartosz. 2002. *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*. Toruń: Wyd. Adam Marszałek.
- Borkowski Robert. 2006. *Terroryzm ponowoczesny. Studium z antropologii polityki*. Toruń: Wyd. Adam Marszałek .
- Dunaj Bogusław (red.) 2001. *Słownik współczesnego języka polskiego, tom 2*. Warszawa: Wydawnictwo Reader's Digest.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/853 z dnia 17 maja 2017 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni: Dz. Urz. UE L 137 z 24.05.2017.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/555 z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (tekst jednolity). Dz. Urz. UE L 115/1 z 06.04.2021.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia z dnia 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni – Dz. Urz. UE L 179/5 z 08.07.2008.
- Dyrektywa Rady 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni – Dz. Urz. WE L 256 z 13.09.1991.
- Dyrektywa wykonawcza Komisji (UE) 2019/68 z dnia 16 stycznia 2019 r. ustanawiająca specyfikacje techniczne dotyczące oznakowania broni palnej i jej istotnych komponentów zgodnie z dyrektywą Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni – Dz. Urz. UE L 15 z 17.01.2019
- Dyrektywa wykonawcza Komisji (UE) 2019/69 z dnia 16 stycznia 2019 r. ustanawiająca specyfikacje techniczne dotyczące broni alarmowej i sygnałowej zgodnie z dyrektywą Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni – Dz. Urz. UE L 15 z 17.01.2019.
- Flemming Marian. 1996. „Terroryzm polityczny w międzynarodowym prawodawstwie”. *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 1 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015 PC 0750&from=SK>.
- Hoffman Bruce. 2001. *Oblicza terroryzmu*. Warszawa: Wydawnictwo Fakty.
- Jałoszyński Kuba. 2017. *Jednostka kontrterrorystyczna – element działań bojowych w systemie bezpieczeństwa antyterrorystycznego*. Szczytno: Wyd. WSPol.
- Komunikat prasowy Rady UE z dnia 25 kwietnia 2017 roku – UE zaostrza kontrolę nabywania i posiadania broni. <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/04/25/control-acquisition-possessi-on-weapons/>.

- Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r. Dz. U. 2005 Nr 18 poz. 158.
- Konwencja o przestępstwach i innych bezprawnych aktach dokonanych na pokładzie samolotu sporządzona w Tokio w dniu 14 września 1963 r. Dz. U. 1975 Nr 15 poz. 147.
- Konwencja o zakazie brania zakładników sporządzona w Nowym Jorku 8 grudnia 1979 r. Dz. U. 2000 Nr 106, poz. 1123.
- Konwencja o zapobieganiu i karaniu za przestępstwa wobec osób korzystających z ochrony międzynarodowej, w tym przeciwko dyplomatom, sporządzona w Nowym Jorku dnia 14 grudnia 1973 r. Dz. U. 1983 Nr 73, poz. 168.
- Konwencja o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi sporządzona w Hadze 16 grudnia 1970 r. Dz. U. 1975 Nr 25 poz. 181
- Konwencja o zwalczaniu bezprawnych czynów przeciw bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego w Montrealu 23 września 1971 r. Dz. U. 1976 Nr 8 poz.37.
- Konwencja w sprawie znakowania plastycznych materiałów wybuchowych w celu ich wykrywania, podpisana w Montrealu dnia 1 marca 1991 r. Dz. U. 2007 Nr 137 poz. 948.
- Liedel Krzysztof, Piasecka Paulina. 2007. Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych. Elementy edukacji antyterrorystycznej. Warszawa: Wydawnictwo Trio.
- Liedel Krzysztof. 2003. Zwalczanie terroryzmu lotniczego. Aspekty prawnomiędzynarodowe, Warszawa: Wyd. Jurysta.
- Liedel Krzysztof. 2010. Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Łuczowska Magdalena. 2016. „Działania Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu”. Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego 10(2): 124-133.
- Mierzejewski Donat Jerzy. 2011. Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Międzynarodowa Konwencja o Zwalczaniu Finansowania Terroryzmu przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 9 grudnia 1999 r. Dz. U. 2004 Nr 263 poz. 2620.
- Międzynarodowa Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 grudnia 1997 r. Dz. U. 2007 Nr66 poz. 438
- Międzynarodowa Konwencja w sprawie zwalczania aktów terroryzmu jądrowego, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 13 kwietnia 2005 r. Dz. U. 2010 Nr 112 poz. 740
- RMF24. 2015. Nowe fakty ws. broni użytej przez zamachowców w Paryżu. W https://www.rmf24.pl/raporty/raport-zamachy-paryz/fakty/news-nowe-fakty-ws-broni-uzytej-przez-zamachowcow-w-paryzu,nId,1929399#crp_state=1
- UNIC. 2013. Działania podjęte przez ONZ. W https://unic.un.org.pl/terroryzm/dzialania_rb.php
- UNIC. 2013. Globalna Strategia Zwalczania Terroryzmu. W <https://unic.un.org.pl/terroryzm/strategia.php>
- UNIC. 2013. Konwencje międzynarodowe. W <https://unic.un.org.pl/terroryzm/konwencje.php>

Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym Dz. U. 2019 poz. 1214 z późn. zm.

Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji. Dz. U. Nr 53, poz. 549 z późn. zm.

Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania bron. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0750&from=SK>

Wojciechowski Sebastian. 2011. Terroryzm na początku XXI wieku. Pojęcie, istota i przyczyny zjawiska. Bydgoszcz-Poznań: Wyd. Oficyna Wydawnicza Branta.